

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

L 4 n
1434-1441

1-50

1999

Կ Ր Թ Ա Ր Ա Ն
ԱՒԵՏԱՐԱՆԿԱՆ ԲԱՆԻՑ

Գ Ա Ս Գ .

ԱՄԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆ

Ի

Մ . ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆՑ
ՅԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՈՒՅԻ Ս . ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Ի

ՊԱՏՐԻԱՐԻՒ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

Տ . Ե Ս Ա Յ Ե Ա Յ

ՄՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Յ Ե Ր Ո Ւ Ս Ա Ղ Է Մ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅ ՅԱԿՈՎԲԵԱՆՑ

1875

Կ Բ Թ Ա Ր Ա Ն
ԱՒԵՏԱՐԱՆԵՆԿԱՆ ԲԱՆԻՑ

Գ Ա Ս Գ .

ԱՄԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆ

«Եր մինչ էր ՚ի Բեթանիայ ՚ի տան Սիմոնի բորոտի բազմեալ, եկն կին մի որ ունէր շիշ իւղոյ նարդեան ազնուի մեծագնոյ, և բեկեալ զիշն՝ եհեղ ՚ի վերայ գլխոյ նորա : Եւ աշակերտքն զգարէին և սսէին, Ընդ էր եղև հորուստ իւղոյդ այդորիկ : Մարթ էր զայդ իւղ վաճառել աւելի քան երեք հարիւր դահեկանի, և տալ աղքատայ . և զայրանային նմա յոյժ : Եւ Յիսուս ասէ ցնոսա . Թոյլ տուք զմա՝ զի՛ ախտատ առնէք, զի գործ մի բարի գործեաց դա յիս : Յամենայն ժամ զաղքատս ընդ ձեզ ունիք, եւ

41937-ա

29. 1440

յորժամ կամիք՝ կարող էք առնել նո-
ցա բարիս . այլ զիս ոչ յամենայն ժամ
ընդ ձեզ ունիք : Գա զոր ունեիրդ՝ ա-
բար . յառաջագոյն խնկեաց զմարմին
իմ՝ ՚ի նշան պատանայ : Ամէն ստեմ
ձեզ . Ուր և քարոզեցի Աւետարանս
այս ընդ ամենայն աշխարհ , և զոր ա-
բար դա՛ խօսեցի վասն յիշատակի
գորին » : Մար. ԺԴ . 3-9 :

ԱԻՅՏԱՐԱՆՆ շատ կը տարբերի
միւս պատմութիւններէն : Ինչ որ միւս
պատմութիւններն մեծ փութով կը
հաւարեն , Աւետարանն կը թողը
զայն , անտես առնելով . իսկ ինչ որ միւս
պատմութիւններն կ'արհամարհեն և
կը թողուն , Աւետարանն կ'ամփոփե-
զայն մեծաւ փութով : Քանի՛ քանի՛
մեծամեծ անցքեր կան , Յիսուս Քր-
րիստոսին ժամանակակից , որոց մա-
սին լուծեամբ անցած է Աւետարա-
նըն . սակայն սրբագործած պահպա-
նած է այրի կնոջ լումային յիշատակն ,
զոր ձգեց նա ՚ի գանձանակն ողորմու-
թեան : Յիսուս Քրիստոս կամեցաւ
նաեւ որ մինչեւ ՚ի կատարած աշխար-

հի յիշուի Եկեղեցւոյ մէջ այն աղնիւ-
Լուղոյ յիշատակն , զոր Մարիամ եհեղ
՚ի գլուխ Փրկչին :

Յիսուսի Քրիստոսի խօսքն կատա-
բուեցաւ ամենայն լուծեամբ : Ա-
ւետարանն տարածեց ամեն ուրեք այս
կնոջ յիշատակն , և ինչպէս որ Յիսու-
սի բարեկամ Ղազարու տունն , նոյն
պէս եւ Եկեղեցին՝ Աստուծոյ տունն
լուեցաւ անուշահոտութեամբ աղ-
նիւ իւղոյն :

Սոյն կնոջ համար , սոյն կնոջ պատ-
ւոյն համար է , որ պէտք է պահպանուի
այս պատմութիւնն . բայց ՚ի հարկ է
նոյնպէս կը պահպանուի եւ մեզ հա-
մար : Վասն զի ինչպէս կարելի է կար-
ծել թէ Աստուած պատուեց մի գործ ,
որ արժանի չէր պատուոյ : Ինչպէս կա-
րելի է կարծել թէ ինչ որ պատուոյ ար-
ժանի է յաչս Աստուծոյ՝ օգուտ չէ
նաեւ մեր հոգեւոր շինութեան հա-
մար : Աւետարանի մէն մի պատմու-
թիւնն , մէն մի դիպուածն , մէն մի
գիծն , իւր գործադրութեամբ , է ՚ի
փառս Աստուծոյ և ՚ի շինութի հոգւոյ :

Մի պատմութիւն կայ միայն, որ չէ ՚ի փառս Աստուծոյ եւ ՚ի շինութիւն մարդկան, զոր կարգալով իսկոյն կը բորբոքիմք, իսկոյն կ'ուզեմք դատապարտել այն անձինքն, զոր կը տեսնեմք յանդիմանուած Յիսուսէն. և այս մասին հարկ չը կար մինչև անգամ որ Աւետարանն յայտնէր թէ նոցա տրտնջման գործին Յուդան էր. հարկ չը կար որ մերկայնէր այս անարժան առաքելոյն դաղանի շարժառիթն: Մէք արդէն կը դատապարտեմք, որովհետեւ Յիսուս Քրիստոս դատապարտեց, եւ այս շատ բնական է: Սակայն եթէ մէք լինէինք առաքելոյ տեղ, միթէ առաջին անգամ այնպէս պիտի չը խօսէինք, ինչպէս նոքա խօսեցան:

Միթէ այսօր իսկ, հազարաւոր առիթներու մէջ, չե՞նք խօսիր նոցա պէս: Մեր դարն որ հետամուտ է օգտակարութեան եւ տնտեսագիտութեան, մեր դրական դարն, ինչպէս կը սիրեմք անուանել, միթէ Յուդայէն աւելի լա՞ւ պիտի ըմբռնէր սոյն առնօգուտ հեղուսն իւզոյն և սոյն մեծա

գին պատիւն: Տարակոյս ունիմ'ես, որ մեր դարուն մէջ, մարդիկ փոխանակ զարմանալու մարդկութեան Բարեկամ Յիսուսի կարեկցութեան վրայ և ըսքանչանալու, որ հացերն բազմացոյց ՚ի կերակուր հազարաւոր նրթերոց, թերեւս պիտի զարմանան մնացորդ կոտորներն ինչպողութեամբ ժողովուրդ աշխատութեան համար: Ուրեմն ի՞նչպէս կարելի է որ այս վայրկեանական բերկրութեան համար յանօգուտս թափուած իւզն և բեկուած շին հաճելի լինի այն անձանց, որոնք շատ անգամ հոյակապ տաճար մի տեսած ժամանակ կ'ասեն. « Արիսո՛ս այսքան աշխատանքին և կորսուած դրամին: Քանի մի սերունդներ աշխատեբ են սոյն հոյակապ շէնքն բարձրացնելու և տակաւին աւարտած չեն: Ի՞նչ է այս, ինչո՞ւ համար այսքան աշխատանք: Աստուած չը բնակիր ձեռագործ տաճարաց մէջ, մի անշուք շինուածն եւս բաւական է: Ապաստու նորան, պատշաճաբորութիւն, եւ ամբիսիւսմն մտաց, ահա ամենայն

բան . ի՞նչ պէտք են ուրիշ շքեղու-
 թիւններն : Գեղեցիկ տաճարն մի գե-
 ղեցիկ բան է . բայց գեղեցիկն կարե-
 ւորաց կարգը չէ : Հաղարաւոր աղ-
 քասներ կան , որ կարեւոր կարօտու-
 թիւններ ունին և կ'աղաղակեն : Պէտք
 է դադարեցնել նոցա աղաղակներն ,
 և ահա այն ժամանակ մէք տաճար-
 ներ շինած կը լինիմք . երբ աղքատ-
 ներ չեմք ունենար , այն ժամանակ կը
 շինեմք , եթէ պէտք են , մեծամեծ տա-
 ճարներ » :

Կը տեսնեմք ահա , որ մեր Փրկիչն
 խակապէս միայն առաքեալներն չէ , որ
 կը յանդիմանէ , և նորա պատասխա-
 նըն միայն Մարիամի արարքն գովա-
 բանելու համար չէ : Նա կը ներէ քան
 թէ կը ջատագովէ : Նա կարեկցութիւն
 կը խնդրէ Մարիամին համար քան թէ
 ներբողներ : Նա կը պատուէ միայն
 Մարիամի գիտաւորութիւնը : Ուրեմն
 խնդիրն ամենեւին Մարիամի արած
 պատուոյ ձեւին կամ նիւթին վրայ չէ ,
 այլ նորա սրտին կամ նպատակին : Փրը-
 կիչն կը վստիաքի միայն որ չը վշտայը-

նեն սոյն կինն . վասն զի այս մարդա-
 սեր Տէրն կ'ասէ թէ՛ Մարիամ գործ մի
 Բարի գործեաց յիս :

Արդեօք սոյն գործն ամենէն լաւն
 էր իւր նիւթոյն և ձեւին մէջ : Ար-
 դեօք նոյն ժամուռն և նոյն դրութեան
 մէջ ամենէն յարմար և վայելուչն սոյն
 գործն էր : Այս մասին չը խօսիր մեր
 Փրկիչն . այլ մի բան միայն կ'ասէ .
 « Գործ մի բարի գործեաց դա յիս » :
 Գննեմք այս խօսքերու իմաստն և ամե-
 նէն առաջ ուշադրութեան առնումք
 վերջին խօսքերն : Մարիամի արած գոր-
 ծըն բարի էր Յիսուսի Քրիստոսի նը-
 կատմամբ : Այսչափ միայն կը յայտնէ
 մեր Փրկիչն : Նա չ'ասէր բնաւ , թէ
 գործն բարի էր ինքնին , այլ թէ բա-
 րի էր Յիսուսի իրեն նկատմամբ : Ի՞նչ
 կամի արդեօք հասկացնել այսու : Ա՞յս
 է արդեօք Յիսուսի չափն եւ կշիռն :
 Սովաւ կը կշռէ և կը գնահատէ որ և
 իցէ գործոյ բարի լինելն : Բաւակա՞ն է
 արդեօք որ մի գործ բարի լինի միայն
 այն պատճառաւ , որ Յիսուսի նկատ-
 մամբ եղած է : Ինչո՞ւ համար արդեօք

պարզապէս չ'աւեր թէ՛ Մարիամ բա-
 ըի գործ մի գործեաց , այլ յատկապէս
 կը յաւելու գործեաց դա յիս . միթէ
 ամեն գործ միայն այն ժամանակն բա-
 ըի է , երբ առարկան Յիսուս Քրիստոսն
 է : Ի՞նչ էր այս գործն , եթէ ոչ մի
 նպատիւ , մի յարգանք Յիսուս Քրիստոս-
 նին : Այսպանէ՛նք արդեօք այս յար-
 գանքն որ տրուեցաւ Յիսուսին , որ
 արժանի է ամենայն յարգանաց : Բայց
 ոչ ապաքէն այսու կը զանաթք նմա մեր
 յարգանքներն : Ասե՛նք արդեօք թէ՛
 այս յարգանքն անպատիւ էր և անտե-
 ղի . ասե՛նք արդեօք թէ անխոհեմ էր
 իւր կերպն և ձեւն : Եթէ այսպէս ա-
 սե՛նք , ուրեմն պէտք չէր որ նոյն կինն
 այնպիսի անասհման գովեստի արժա-
 նանար . սակայն արժանացաւ նա եւ
 պէտք չէ աշխատ առնել զնա և վի-
 բաւորել : Վասն զի եթէ յարգանաց
 ձեւն յանդիմանութեան արժանի կ'ե-
 բեւի մեզ , բան մի կարող չեմք ասել
 մեք առարկային համար , որ է Յիսուս
 Քրիստոս : Ուրեմն փոխանակ ածապա-
 րելու և դատելու թէ ի՞նչ արար Մա-

րիամ , և փոխանակ քննելու թէ ի՞նչ
 կարող էր առնել , ամենէն առաջ տես-
 նեմք թէ ի՞նչ կամեցաւ առնել . թէ
 զո՞վ կամեցաւ յարգել , և որո՞յ սիրոյն
 համար եհեղ իւզն աղին և մեծագին :
 Ապա հարցնեմք մեզ թէ արդեօք այն
 գործն , որ բարի է Յիսուսի նկատմամբ ,
 միթէ բարի չէ ամենայն մասամբ եւ
 ամենայն բովանդակութեամբ :

Բայ յայսմանէ եթէ միանգամ ըմ-
 բրանեմք գործն սոյն իմաստով , որ մի
 յարգանք է այն առ Յիսուս , այն ժա-
 մանակ կը տեսնեմք այն զգացումներն
 որ նոյն գործն ներշնչեցին : Այս յար-
 գանքն , այս պատիւն ոչ թէ միայն հա-
 ձելի էր այն պատճառաւ , որ սւղղուած
 էր Յիսուս Քրիստոսին , այլ որ նոյն
 ինքն Փրկիչն արժանի էր այս պատուոյն :
 Ինչ կամին թող խօսին ձեւոյն վրայ ,
 սակայն սոյն յարգանքն կը յայտնէ ա-
 մեն բան , ինչ որ քրիստոնեայ հոգին
 պէտք է զգայ Յիսուս Քրիստոսին հա-
 մար : Եւ արդարեւ ի՞նչ պէտք է ասեմք
 մեք մեր Աստուածամարդ Փրկչին , և
 ի՞նչ պէտք է որոնէ նա մեր սրտին մէջ ,

մեր պատիւ եւ յարգանք մատուցած
ժամանակ : Ի՞նչ, միթէ բաւական է
միայն որ սքանչանամք նորա վերայ,
յարգեմք զնա և ՚ի վեր դասեմք մեր
մտքով քան զամենայն իմաստունս,
քան զամենայն հերոսս, քան զամե-
նայն գիւցյազունս եւ քան զամենայն
մարդիկ : Ա՛յ, այլ ինչպէս որ նա իւր
անձն տուաւ մեզ համար, մէք եւս
պարտիմք տալ մեր անձն նորա համար :
Թէ մէք և թէ ինչ որ ունիմք բոլորն
նմա կը պատկանի : Ի՞նչ որ առնեմք
և ինչ որ զոհեմք նորա համար ամենե-
ւին չք հաւատարիք այն մեծ զոհին,
զոր արար Նա մեզ համար : Պէտք է
ուրեմն, պատրաստ լինիմք ամեն բան
թողուլ նորա ծառայութեան և փա-
ռաց համար : Ի՞նչ էր արդեօք Մարի-
ամին արածն, եթէ ոչ այս ամենն հա-
մանգամայն :

Կը տեսնեմք ահա, որ Մարիամ իւր
ունեցածներէն ամենէն մեծագինն, ա-
մենէն ազնիւն և ընտիրն կը հեղու, կը
կորուսանէ ՚ի պատիւ Յիսուսի Քրիս-
տոսի . վասն զի արդարեւ կամեցաւ

կորուսանել, ինչպէս եւ աշակերտքն
առարկելով թէ՛ Անդէ՛ոյ է կրօնս իւ-
րոյ պարբի՛ն, աւելի լաւ կը բացատրեն
Մարիամի միտքն, առանց երեւակայե-
լու և ՚ի խորս թափանցելու նորա զի
տաւորութեան : Քաւական չէ միայն
անուշտհոտ իւզն գործ գնելն, եթէ
Մարիամ չը կորուսանէ զայն : Եւ ու-
րովհետեւ հեղուլ միանգամ և բու-
վանդակ ՚ի գլուխ Յիսուսի Քրիստոսի՝
կը նշանակէ կորուսանել, ուրեմն Մա-
րիամ կամեցաւ արդարեւ կորուսանել
զայն : Նա լաւ համարեց կորուսանել
նուիրելով զայն ուղղակի ՚ի պատիւ
Յիսուսի Քրիստոսի, քան թէ գործ
գնել թերեւս օգտակար և աւելի խը-
նայողական կերպիւ : Ա՛յ, տարակոյս
չը կայ որ Մարիամի ունեցած հարըս-
տութեան մէջ նոյն ազնիւ իւզն ամե-
նէն մեծագինն էր : Ա՛յ, տարակոյս
չը կայ որ Մարիամ եթէ մի այլ մեծա-
գին բան ունենար, անշուշտ առաջ
զայն պիտի զոհէր . վասն զի կը տես-
նեմք որ հեղով միայն գոհ չը լինիր,
այլ շին եւս կը բեկանէ, այն կ՛ծեայ

շինն որ դայն անուշահոտ իւղն կը պա-
 րունակէր: Այս էր, որ առիթ կուտար
 Յուդային զայրացմամբ աղաղակելու,
 Անբէր է կորսարդ այր. վասն զի ծա-
 ւալուած անուշահոտութիւնն կարող
 էր զուարճութիւն տալ. իսկ շինն բե-
 կուովն ինչ օգուտ կար: Բայց շատ
 կը սխալմք երբ այսպէս մտածեմք,
 Մարիամի դիտաւորութիւնն այն չէր,
 որ անուշահոտ իւղն հեղձով զուար-
 ճութիւն պատճառէ, այլ նա կը փա-
 փայէր կորուսանել ինչ որ իրեն հա-
 մար թանկագին էր: Նա կամէր յայտ-
 նել եւ հաստատել միանգամայն, որ
 չունի ոչ ինչ առաւել մեծագին քան
 գՅիտուս Քրիստոս: Նա կը յայտնէր,
 որ պատրաստ է ամեն զոհողութիւն
 առնել իւր Փրկչին համար: Նոյն պա-
 տեհ առթիւ Մարիամ աղնիւ իւղն
 միայն եհեղ ՚ի գլուխ Փրկչին, որ զոհ էր
 և միանգամայն յարգանք, որ իրական
 գործ էր եւ միանգամայն նշան իւր
 արտի զբացման և դիտաւորութեան:
 Նա կը նուիրէ և կը պաշտէ: Այս դի-
 տաւորութեամբ ահա եհեղ նա աղ-

նիւ իւղն, այս դիտաւորութեամբ ե-
 բեկ նա կձեռայ շինն: Եւ ինչո՞ւ արդեօք
 ուրիշ բան չունի Մարիամ որ կորու-
 սանէ այն Փրկչին համար, որ իւր անձն
 կորոյս, իւր անձն ուրացաւ Մարիա-
 մին համար: Ինչո՞ւ արդեօք Մարիամ
 չը կարողանար խորտակել, բեկանել
 իւր անձն իւր Փրկչին համար: Այս,
 եթէ լաւ բնեմք, կը տեսնեմք, որ Մա-
 րիամ երբ անուշահոտ իւղն վտախօ-
 րէն կը հեղու իւր Փրկչի օրհնեալ ճա-
 կատին վրայ, նոյն վայրկենէն կը հե-
 ղու մի այլ աղնուագոյն անուշահոտու-
 թիւն: Երբ շինն կը բեկանէ, յորմէ կը
 ծաւալի բուրուժն անուշութեան, նա
 ընդ նմին կը բեկանէ իւր զօրացեալ
 սիրան, յորմէ կը ծաւալին նոյն տան
 մէջ վիշտ, սէր և յոյս, որք առաւել
 ազնիւ են քան զբալասան, քան զկրնգ-
 բուկ եւ քան զխուսկա անուշտնս:
 Գուք չը նշմարեցիք այս հոգեկան ա-
 նուշութեան ծաւալումն, սլ անհամ-
 բեր և աններող աշակերտք. դուք մի-
 այն նարդեան իւղն և բեկուած շինն
 տեսաք: Ի զուր ծաւալեցաւ ձեր առ-

չեւ Մարիամի սրտի անուշահոտու-
թիւնն, բայց ձեր Տէրն հոտոտեց զայն :
Նա հասկցաւ և դնահատեց այն դոր-
ծրն , զոր ձեր հպարտ սրտերն տակա-
ւին կարող չէին ըմբռնել և զգալ :
Նա խոր թափանցեց և կարգաց խեղճ՝
Մարիամին երբքին վիշտն : Նա լսեց նորա
գղջման ներքին արտասուկքներն , որոնք
կարող չէին թերևս հեղանիլ և կաթիլ
կաթիլ հոսել նորա սրտին վրայ : Յիսուս
կը տեսնէ այս համր և լռին վշտաց
գաղտնիքն : Փրկիչն և մեղաւոր կինն
կը ճանաչեն եւ կը հասկնան զիրեար :
Լուս են նոքա , բայց այս լուսթեան
մէջ մի սքանչելի և անպատմելի գործ
կը կատարուի , զոր դուք կարող չէք
հասկնալ և ըմբռնել , մինչեւ որ չգգաք
նոյն վիշտն և նոյն սէրն , մինչեւ որ չը
ծաւալէք Յիսուսի գլխոյն վերայ նոյն
անուշահոտութիւնն , մինչեւ որ չը
թանաք նորա ոտքերն ձեր արտասուք-
ներով եւ մինչեւ որ չը բեկանէք ձեր
սիրտն նորա առջեւ :

Մի ասէք ուրեմն Մարիամին , Ըն-
դէր է իրոսորտ այր : Վասն զի նա

վշտահար է , նա զգածուած է , նա
յափշտակուած է եւ կարող չէ ձեր
խօսքերն լսել եւ հասկնալ . եթէ այս
վիճակին մէջ չը լինէր , անշուշտ պիտի
ասէր ձեզ . “ Ես կը ցաւիմ , կը վշտա-
նամ աւելի այն պատճառաւ , որ կա-
րող չեմ աւելի զոհել , աւելի կորու-
սանել : Ախ , ինչքան փոքր բտներ են
այս ազնիւ իւղն եւ այս կճեայ շիշն :
Ի՞նչքան փոքր է սրտիս համար աշ-
խարհն բովանդակ : Ախ , ինչո՞ւ չեմ
կարող իմ տոյն ուրախական յափշտա-
կութեանս մէջ , իմ Փրկչիս առջեւ ,
առ ոտն կոխել ամեն բան , ինչ որ զար-
մանալի է աշխարհին համար , ինչ որ
կը պատրեն մեր զգայարանքներն : Ին-
չո՞ւ համար կարող չեմ առ ոտն կոխել
ամեն շքեղութիւն , ամեն փառք եւ
ամեն վայելութիւնք արքայականք :
Բայց ես կ'առնեմ , ինչ որ կարող եմ
սրպէս զի իմ Փրկիչն ճանաչէ որ ես
զինքն կը սիրեմ : Ինչ որ ես կը նուի-
րեմ , ինչ որ ես կը զոհեմ , սոքա ար-
ժանի չեն զոհ անու՛ն անգամ կրելու :
Սոքա միայն նշաններ են , Ախ , երանի

Թէ սոյն նշաններն կարողանային ճրջ աիւ յայտնել, ինչ որ կը յուզի, ինչ որ կ'անցնի իմ սրտիս մէջ» :

Ա յսպէս կը մտածէ ահա Մարիամ, այս կ'երեւի ահա իւր բոլոր վարմանց մէջ : Երբէք բաւական չին նորա հաւմար բեկուած շիշն և ծաւալուած անուշահաս իւզն : Նորա սիրտն վառուած է . նա յանձն կ'առնու մի ամեն նախնարհ պաշտօն . նա օտարի տան մէջ կը լուայ Յիսուսի ոտքերն, որ տան ակրօջ պարտաւորութիւնն էր : Նա կը լուայ ոչ թէ ջրով, այլ աղնիւ իւզով : Նա կը սրբէ ոչ թէ զենջակով, այլ իւր մազերով : Միով բանիւ նա գործ կը դնէ ամեն ցոյց, ամեն նշան երկիւղածութեան և երկրպագութեան : Նա կը խոնարհի, նա կը պաշտէ, նա չք խօսիր, վասն զի խօսքն բաւական չէ նորա զգացածներն արտայայտելու . վասն զի նորա պաշտածն միայն մարդ չէ, և ոչ առաջինն 'ի մարդկանէ, այլ իւր Փրկիչն, իւր Աստուածն :

Եթէ աշակերտներն կարող չէին Մարիամի սրտին մէջ տեսնել ինչ որ

իրենց Վարդապետն կը տեսնէր, դոնէ կարող էին ենթադրել, կարող էին մաւ կաբերել Մարիամի սէրն, վիշտն և երախտագիտութիւնն : Նոքա կարող էին ենթադրել որ այս փախուկ սիրտն այս աղնիւ հօգին, երկար սպասելէն զինի, իւր փրկութեան իշխանին հանդիպելով, կարող չէր ժուժել, կարող չէր իւր սրտի թուիչն սանձահարել, կարող չէր երկար ժամանակ խորհիլ եւ դատել թէ՛ ինչ ձեւ յարգանք պէտք է մատուցանէ Յիսուս Քրիստոսին : Ի՞նչ կը լինէր արդեօք եթէ աշակերտներն ճանաչէին, եթէ հազորդ լինէին մանաւանդ այն զգացումներուն, որոնք Մարիամի սիրտն ու հագին կը յուզէին : Նոքա չէին կարծէր եւ չը գիտէին ասակաւին թէ այն օրն երբ Յիսուս կը ճաշէր իրենց հետ Սիմօնի սեղանին վրայ, իւր առաքելութեան և պաշտօնին վերջին օրն էր . վասն զի հասած էր ժամն չարչարանաց :

Աշակերտք չէին նախատեսեր նաև, որ իրենց Վարդապետի ճանապարհն

Բեթանիայէն ՚ի Բեթփաղէ, Բեթփաղէէն յԵրուսաղէմ, էր ճանապարհ մահուան. չէին գիտեր, որ իրենք կ'ուղեկցին նմա ՚ի տեղի շարչարանաց եւ օրերն կարճեալ են արդէն: Ի՞նչ կ'ասեմ: Միթէ կամեցա՞ն նորա հաւատալ, երբ Փրկիչն կր խօսէր իւր մօտակայ մահուն համար, ցորենի հատին համար, որ պէտք է մեռնէր, որ վերստին ճնանի, բազմապատկուի և շատ արդիւնք տայ: Կամեցա՞ն նորա հաւատալ Բարձրապետին ՚ի խաչ, բազմելոյն ՚ի գահն խորհրդաւոր, որուն վերայէն առ ինքն պիտի ձգէր ամեն մարդիկ: Քա՛ն լիցի, Տէր, կ'աղաղակէին նորա. քա՛ն լիցի Տէր. չք պատահիր քեզ սյուպիսի բան: Արդեօք խեղճ կ'ինն հաւատաց աւելի պարզութեամբ, արդեօք աւելի լա՛ւ հասկացաւ նա: Արդեօք աւելի՞ թափանցեց նա ՚ի խորս խորհրդոյ Թաչին, որ յայտնուած էր, բայց Յիսուսի հետ անբաժան շրջող աշակերտներն տակաւին հաւատացած չէին: Արդեօք Մարիամ կանխեց քան զաշակերտսն Թաչի խորհուրդն հաս-

կրնալու: Լսեցէք Յիսուս Քրիստոսին, թէ ի՞նչ կր խօսի Մարկոսի Աւետարանին մէջ. «Յառաջագոյն իննկեաց (Մարիամ) զմարմին իմ ՚ի նշան պատանաց»: Նա պահպանած էր սոյն իւղն իմ թաղման աւուր համար: Թաղման աւուր համար: Բայց Մարիամ արդէն դորձ կը դնէ զայն իւղն, արդէն կը հեղու ամբողջապէս Յիսուսի գլխոյն եւ ոտից վերայ: Հասած է ուրեմն թաղման օրն, և արդէն կը թաղէ՞ ուրեմն Մարիամ զՅիսուս: Ա, յո՛, Ա, յո՛, սոյն օրն, ըստ հաւատոյ Մարիամի, արդէն օր թաղման է: Նորա վիշտն կը կանխէ քան զժամն սգոյ: Նա արդէն կը տեսնէ զոհն կատարուած. նա կը տեսնէ զօհն հարեալ, որ իւր առջեւ կը շարժի, նա կը տեսնէ Քառն Աստուծոյ զենուած, արիւնաթաթաւ, անշունչ և անմուռնչ: Մարիամ իրեն հետ խօսող Յիսուսին թաղման պատիւ կը տայ, կը իննկէ, կ'անուշահտաէ այն իւղով, զոր պահպանած էր անկենդան մարմինն օժանելու համար: Ա, յաչանի կենդանի է ահա՛ Մարիամի

հաւատն . այսչափ կանխած է ահա նորա վիշտն , նորա ցաւն յառաջ քան զժամանակն . այսչափ թափանցած է նա ՚ի խորս մտաց և խորհրդաց Յիսուսի Քրիստոսի : Ի՞նչ կը կարծէք , մի թէ Փրկիչն չը տեսներ այս ամենն , մի թէ չը կարգաւր Մարիամի սիրտն . մի թէ չը նշմարէր նորա հեղ , ամբիժ և ջերմ հաւատն : Այո՛ , կը նշմարէ , կը տեսնէ , ուստի եւ Մարիամի գործն բարի կ'անուանէ , որ բարութեան ամեն պայմաններն իւր մէջ կ'ամփոփէ :

Ո՛հ , կը տեսնէք ահա , որ կարող չեմք մեք ասել Յուդայի հետ . « Ընդէր է կորուստ իւզոյդ այգորիկ » : Վասն զի կորուստ չը կայ բնաւ : Մարիամի հաւատոյ և սիրոյ օրինակն՝ նոյն հաւատքէն և սէրէն դարուց ՚ի դարս իբրև կենդանի անուշահոտութի՛ բուր ուած և ծաւալուած հոգեւոր շինութիւնն , հազար եւ հազար անգամ աւելի կ'արժեն քան հեղուած ազնիւ իւղն և բեկուած շիշն : Բայց եթէ սոյն կիին իւր հաւատոյ աչօք Յիսուսի Քրիստոսի մահն եւս չը նշմարէր , այս-

քան մօտակոյ , այսքան դառն , այսքան անխուսափելի , դարձեալ կղզար , որ իւր հետ խօսող աշխարհի Փրկիչն և Աստուծոյ Որդին պիտի չը մնար միշտ երկրի վերայ : Օր մի պիտի թողուր աշխարհս , ուր իւր ներկայութեամբ կը լուսաւորէր մեր տարագրութեան , մեր պանդխտութեան մթութիւնն : Օր մի պիտի թողուր աշխարհս , եւ իւր շնորհօք և ճշմարտութեամբ զեղուն խօսքերն այլ եւս պիտի չը լսուէին : Կըզգար Մարիամ , որ աղքատներն միշտ մեզ հետ ունիմք , բայց ըզնեանք միշտ կարողանամք միշտ մեզ հետ ունենալ : Բայց յայսմանէ , Մարիամ կարող չէր առաքելոց պէս միշտ Յիսուսի Քրիստոսի հետ շրջիլ և նորա տեսութեամբ և խօսքերով կըշտանալ : Արդեօք տեսա՞մ էր նա շատ անգամ զՅիսուս . արդեօք լսա՞մ էր երկար ժամանակ նորա խօսքերն : Ան՝ ծանօթ է մեզ այս կէտն : Բայց որչափ յարբ բան էին սոյն օրհնեալ հանգիւ պումներն համեմատելով սովորական քնկերակցութեան հետ , որչափ հա-

դուագիւտ էին, համեմատելով Մարիամի զգացած կարտուածեան հետ : Ահա, ինչ յաիշտակութեամբ, ինչ հրճուանօք կը դիտէր, կը տեսնէր Յիսուսի գալուստն : Ինչ շտապաւ, ինչ եռանդով կը ջրէր յոտս Յիսուսի և կը պատրաստուէր նորա աստուածային խօսքերն լսելու, ճաշակելու և մի հատն անգամ չը կորուսանելու : Յաւիտենա կանութեան չափ մեծ սոյնպիսի մի երջանիկ ժամու մէջ, եթէ Մարիամ առ վայր մի կը մոռնայ ազքատներն, (որք ՚ի բացակայութեան Յիսուսի պիտի ներկայացնեն դնա) և կ'երթայ զոհելու այս աստուածային բարեկամին հաւմար իւր ժամանակն ու ճոխութիւնն : Եթէ Մարիամ կ'աճապարէ ծառայել և պատուել զնոյն իսկ անձն այն Փրորէին, զոր յետ ժամանակաց պիտի յարգէ և պատուէ անշուշտ յանձն ազքատաց, եթէ այսչափ փափուկ է Մարիամի դիրքն, ո՞վ կարող է ուրեմն չակնածել սոյն դիրքէն . ո՞վ կարող է համարձակիլ այսպանել և կշտամբել զՄարիամ, եթէ ոչ այն սառն սրտերն, ու

րոյ աչքին, ինչ որ սովորական չափով չէ, անմոռութիւն է և անպատեհութիւն, որոնք այդոյ խնայութիւն եւ ժուժկայութիւն կը քարոզեն, բայց իրենք ոչ ժուժկայութիւն ունին և ոչ չափաւորութիւն :

Մխիթարուէ, Մարիամ. այն Ստտուածն, որ սիրով մարդ եղաւ, նա կը ներէ և կը թողու՝ զինքն սիրողներու պարտքն : Քաջալերուէ եւ դու, խեղճ ժողովուրդ, որ հեղ և մարդատէր թագաւորի դալտեան աւետիան լսած ժամանակ, նորա շուրջն բողբուցար եւ յաղթական հանդէս կազմեցիր մինչեւ ՚ի քաղաքն տիրասպան : Յիսուս խօսեցաւ . կարող ես դու ուրեմն, ժողովուրդ, հետեւիլ սրախշարժմանն, կարող ես տարածանել հանդերձներդ ՚ի պատիւ հեղաբային, կարող ես արմաւենի ոտներ սխուել, որպէս զի փոշոտ ճանապարհի վերայ կանաչեղ կուար պատրաստես Յիսուսին : Մի երկնէր, որ Յուդան պիտի աղաղակէ . « Ընդէր է կորուստդ այդ » : Նորա Տէրն և վարդապետն կամի, որ

լինի այդ կորուստն , և նորա գթութիւն
 ու ներողամտութիւնն խոստացուած է
 ձեր երգերուն և սրմաւենիներուն :
 Ձէ առուած բնաւ թէ վերջին դա-
 տաստանի օրն պիտի չընկուի ամե-
 նարդար եւ ամենասուրբ սիրոյ յոր-
 դութեանց կամ չափազանցութեանց :
 Քո սէրդ կը զեղանի , քո սէրդ կը յոր-
 դի , ժողովուրդ , և այս յորդութեան
 նշաններն են ուրախական երգերդ ,
 հանդերձներուդ տարածումն եւ կա-
 նաչ սատոց սիւսուումն :

Հարկ կայ դարձեալ խօսիլ թէ
 օրչափ ուսումն կը ներկայացնէ մեզ
 այն պատմութիւնն : Որչափ քննե-
 ցինք , որչափ խոր թափանցեցինք ,
 այնչափ դասեր և խրատներ ելան ա-
 նաւշահոտ ամանի անուշահոտ պատ-
 մութենէն : Քննել անդամ հարկ չէր ,
 բաւական էր միայն կարգալ գայն , սոյն
 մեծ և փրկարար դասն գտնելու և ու-
 սանելու համար , այն է՝ մեր նմանեաց ,
 մեր եղբարց գործոց մէջ գործողի Գի-
 տաորութեանն կամ սրբին նայել :

Մի գործ իսկապէս այն արժէքն

ունի , ինչ արժէք որ ունի գործողի
 դիտաւորութիւնն . կամ աւելի սարդ
 ասել , գործողի դիտաւորութիւնն գոր-
 ծոյ արժանաւորութեան ճշմարիտ չա-
 փին է : Սոյն ճշմարտութիւնն չը ճա-
 նաչել , կը նշանակէ կործանել բոլան-
 դակ բարոյականութիւնն և նաեւ ու-
 բանալ բարոյականութեան սղջունքն :
 Ամեն մարդ գիտէ , որ այս այսպէս է .
 բայց ամեն մարդիկ դարձեալ կը մո-
 ռանան սոյն ճշմարտութիւնն : Եւ մի-
 թէ այսչափ միայն . աւանդ , երբ կ'ու-
 ղեն մարդիկ մի բարի գործոյ արժա-
 նաւորութիւնն նուազեցնել , այն ժա-
 մանակ միայն գործողի դիտաւորու-
 թիւնն ձեռք կ'առնուն . այն ժամա-
 նակ միայն ամեն ճիգ կը թափեն , կը
 կրկտեն , կը խճբճեն մարդոյ դիտաւո-
 րութիւնն և գործն անիրաւ հանելու
 համար միայն կը պահպանեն այս կա-
 նոնն : Չարամաութիւնն , երբ կը տես-
 նէ թէ մի մարդոյ համբաւն կը ծաղկի-
 իւր գործքերու վերայ իբրեւ մի հաս-
 տարուն ծառի վերայ , իսկայն կը սու-
 զակի իբրեւ որդն մինչեւ նորա վա-

բուց բարուց արմատներն , որպէս
 զի կրճելով թարչամեյնէ , բայց թէ
 գործն վնաս է արդեօք և կամ պար-
 զապէս միայն թերակատար է , ահա
 այս միայն կը դատեն առանց դիտա-
 ւորութիւնն քննելու : Եւ մեք , որ
 ըստ հասկցած ենք թէ՛ մի գործ առ-
 երեսս կարելի է բարի երեւիլ , բայց
 եթէ մինչեւ սկզբունքն թափանցենք ,
 կարող է վատ լինիլ . մեք , որ վատու-
 թիւնն գտնելու համար այոջտփ յա-
 ջարակ ենք , ընդհակառակն չենք ու-
 զեր խորհիլ և մտածել , որ մեր աչքին
 երեւցած թերի կամ անօգուտ գործն
 կարող է ունենալ խիստ լաւ սկզբունք :
 Բայց սոյն բարի սկզբունքն գտնելու
 համար մեք միշտ անսխիւթ ենք և ան-
 տարբեր : Ի՞նչ է արդեօք սորա պատ-
 ճառն . արդեօք այն է , որ շատ ան-
 գամ առակաւ կը խօսուի թէ՛ մարդոյ
 մխտրն հակամիտ է առ չարն , քան առ
 բարին : Այն , ողբալի և տմարդի ա-
 ռած : Սակայն եթէ միոյն տասն ճըշ-
 մարիտ լինի այս առածն , միոյն տասն
 անգամ պէտք է աշխատիլ սուտ հա-

նել զայն և այն ժամանակ միոյն հա-
 ւատալ գործոյ գէշութեանն կամ վա-
 տութեանն , երբ յայտնի և անհերքել-
 լի նպաստոյցներ կան : Ինչո՞ւ համար
 արդեօք հետամուտ չենք լինիր և չենք
 փութար որոնել բարին , որ կարող է
 չարութեան մօտ գտնուիլ : Ինչո՞ւ հա-
 մար բարին այնպիսի հետաքրքրու-
 թեամբ չենք որոներ , ինչպէս կ'որո-
 նենք չարն : Ինչո՞ւ համար մանաւանդ
 մեր Փրկիչ թշուառ աշակերտին նման
 ամենէն առաջ և միմիայն կը տեսնենք
 գործոյ տկար կողմն և բարի դիտաւո-
 բութեան հետ խառնուած սխալմուն-
 քն : Ինչո՞ւ համար փոխանակ այսպէս
 անելու , նախ և առաջ մեր աչքերն չենք
 յառեր բարի նպատակին վերայ , որ
 նոյնպէս յայտնի կ'երեւի մեզ և աւել-
 լի կարեւոր է ուշադրութեան : Քանի
 քանի անգամ հաղուազիւտ և բարի
 նպատակներն գտնելէն զինի , փոխանակ
 ուրախանալու , կը ջանամք յարգը նը-
 ւաղեցնել և ասել թէ՛ այս սովորական
 է ամենուն . և այնչափ սովորական
 որ որոնելու անգամ հարկ չը կայ : Ո՛վ

անգութեան և թիւր հետեւութիւն : Զք
 մեզանչեմք , եղբարք , եւ երբ կարող
 չենք բացարձակապէս գովել մեր նը-
 մանեաց միոյն գործը , թն՛ղ չը գովենք ,
 այս արդարացի է , բայց զգուշանանք
 չը վերաւորել և չը վշտայնել գործողի
 սիրտն : Ընդհակառակն՝ ցոյց տանք
 գործողին , որ մեք կը ճանաչեմք և կը
 գնահատեմք իւր բարի կամքն . ցոյց
 տանք , որ ամենէն առաջ սոյն բարի
 կամքն է , զոր մեք կը ճանաչեմք և կը
 սիրեմք : Ենորհակալ լինինք գործողէն
 այսպիսի մի աշխարհի մէջ , ուր մեք
 եւս գիտեմք , որ խիստ սակաւ են
 բարին կամեցողներն . Հնորհակալ լի-
 նինք , բարեմաղթենք , որ բարի գի-
 տաւորութիւն ունեցած է և բարու-
 թեան ցանկացած է : Խտուութեամբ
 եւ արհամարհոտ ու դաժան դատու-
 զութեամբ չը թառամեցնենք անձնը-
 լիրութեան այն նորաբողբոջ և փա-
 վուկ ծաղիկն , որ սկսած է ծաղկիլ
 նորա ծոցին մէջ : Զը լինինք իմաստուն
 առանց չտիու և սահմանի , չը լինինք
 իրաւագէտ և իրաւարար առանց գը-

թութեան և ողորմութեան : Միայն
 չը գատենք , այլ և սիրենք : Մշակենք
 քնքուշութեամբ , ուռուկներ սիրով և
 բարի յօժարութեամբ , և չը վիրաւո-
 րենք այն տունին , զոր բարեբախտա-
 բար կը տեսնեմք սերմանուած : Յար-
 գենք եւ պատուենք բարի դիտաւո-
 րութիւններն , առանց ծաղրելու և
 առանց չափազանցութեան : Կ'ասեն
 թէ՛ դժոխքն սաղայատակուած է բա-
 րի դիտաւորութիւններով , բայց պէտք
 է իմանալ , որ Մարիամի դիտաւորու-
 թեան նման չեն այդ դիտաւորու-
 թիւններն . Մարիամի դիտաւորու-
 թեան նման դիտաւորութիւններն են ,
 որով զարգարուած է երկինքն և կը
 ցոլայ շող ՚ի շող , և երբ մեք կը յար-
 գեմք այսպիսի դիտաւորութիւններն ,
 կը յարգեմք զԱստուած , որ զայնու
 կ'օրհնէ , կը յարգեմք և զՀոգին Սուրբ ,
 որ զայն կը ներշնչէ :

Բաց յայտմանէ , երբ կը դատեմք ,
 պէտք է ՚ի հաշիւ առնուէք դրից եւ
 կարօտութեանց զանազանութիւնն =
 Աշակերտներն թերի էին այս երկու-

կանոնին մէջ. Թերի էին առաջնոյն մէջ,
երբ կ'անարգէին Մարիամի սիրոյ եւ
ուրախութեան զեղմունքն, առանց
նայելու, որ կարող չէ նա իրենց պէս
ամեն տեղ ուղեկիլ և հետեւիլ Յի-
սուսին, վասն զի մի տկար կին էր, և
միայն հեռուէն կը վայելէր նորա աս-
տուածային ներկայութիւնն: Թերի է-
ին աշակերտներն երկրորդին մէջ, երբ
կամէին մի կնոջ փափուկ և եռանդոտ
սիրտն այն սահմանին մէջ ամփոփել,
ուր ամփոփուած էին իրենց յարգն ու
եռանդն առ Յիսուս: Կան այնպիսի
բնաւորութիւններ, եւ բոլոր կենաց
մէջ կան այնպիսի վայրկեաններ, որոց
վերայ պէտք է յատուկ ուշադրու-
թիւն դարձնել: Պէտք է այնպէս ա-
նել, որ Աստուծմէ մեզ պարգեւուած
ամեն հոգեւոր կարողութիւններն գոհ
լինին: Ինչպէս որ անիրաւութիւն է
եռանդն արգելուն, նոյնպէս անմը-
տութիւն է եռանդին հրամայելն, կամ
զայն սահմանի տակ դնելն: Անհնա-
րին է բարեպաշտ հոգւոյն սահման
դնել և հրամայել թէ միմիայն այս ե-

զանակաւ պէտք է պատուես և պաշ-
տես զայն, զոր կը սիրես: Ամեն հո-
գիներու խորոց մէջ կայ նաեւ այնպի-
սի մի կարօտութիւն, որ ոչ թէ կա-
նոնաւորութիւն, այլ ծաւարութիւն կը
ձգտի, կարօտութիւն, որ երբեմն
մեղմէն դուրս կը ցատի և կը ջանայ
միացնել զմեզ մեր պաշտած առար-
կային հետ, աւելի զգալի եւ աւելի
անընդմիջական կերպիւ, քան թէ
պարզ հնազանդութեամբ:

Աջ հնազանդութիւն է այս և ոչ
պարտաւորութիւն, ոչ կարես հրա-
մայել և ոչ կարես ստգտանել: Այս է
հոգւոյ բուռն զօրութիւնն: Սոյն բու-
ռն յուզումն, սոյն եռանդեան շար-
ժումն, որ 'ի վեր կը բարձրացնէ զհո-
գին իւր սովորական տպաւորութիւն
ներքէն և կը տայ հոգւոյն զգացումն և
ճաշակ աստուածութեան, սոյն յու-
զումն կը կազդուրէ, կը զօրացնէ զհո-
գին և հնազանդութիւնն ու պարտա-
ւորութիւնն աւելի քաղցր եւ աւելի
սիրելի կը կացուցանէ նորա համար:
Պէտք է իմանալ, որ ամեն բան ինչ

որ մեզ գեղեցիկ կ'երեւի, միշտ բարի չէ. բայց Աստուած կամեցած է, որ ամեն բան, ինչ որ բարի է, գեղեցիկ լինի. և արդէն բարին և գեղեցիկն ՚ի սկզբան մի և նոյն անունն ունէին. վասն զի գեղեցիկն թէեւ միշտ բարի չէ, բայց բարին միշտ գեղեցիկ է: Քեղեցկութիւնն ճշմարտութեան մի մասն և մի ձեւն է: Ով որ կը տարակուսի այս մասին, լժ՛ղ կարգայ Սուրբ Քիրքն, յորում ճշմարտութիւնն աւ գեղեցկութիւնն այնչափ սերտիւ միացած են իրարու հետ, որ անհնարին է իրարմէ բաժնել, և ամենէն վսեմ ասացուածներն ու իրասաններն արտոյայտուած են ամենէն վսեմ և ամենէն սրանչելի լեզուաւ: Հոգեկան եռանդն դասաւարտելէն առաջ, թն՛ղ կարդան Ս. Քիրքն, որ լի է եռանդեամբ, որ զեզուն է բուռն զգացմանց յորգութեամբ: ուր կը տեսնեն մարդարեից սիրան « Որ կ'եռայ վսեմ խօսքեր արտասանելու համար »: Բովանդակ Աստուածաշունչն մի անուշահոտութեան աման է, որոյ անմահական բուրմուռը

ներն կը բարձրանան, կը ծաւալին դուրսց ՚ի դարս մինչեւ յաթոռ Գառին Աստուծոյ: Բովանդակ Աստուածաշունչն մի վսեմական երգոց դաշնակաւորութիւնն է, որոյ քաղցրածայն և միաբանական գեղգեղանքներն ներշնչուած են Աստուծմէ, և են իբրեւ մի, մերթ ուրախական, մերթ արտահան, մերթ մեղմ և մերթ յազմական, նախերգանք երկնից յաւիտենական դաշնակաւոր երգասացութեան: Ա՛յն, եթէ Հոգին Սուրբ տախաւին կը կազմէ բարեպաշտ հոգիներու մէջ երգոց նման հառաչանքներ, թողէք, որ նոյն հառաչանքներն բարձրանան դէպ ՚ի երկինքն իրենց բովանդակ դաշնակաւորութեամբ: Իուք թողիք Մարիամին, որ իւր անուշահոտութեան ամանն բեկանէ. ո՛հ, քանի քանի՞ Յարիամի նման վստուած բարեպաշտներ կան, որ աման ունին՝ բեկանելու և անուշահոտութիւն՝ ծաւալելու:

Կրօնն, որ մի առաքինութիւնն է, թողէք, որ նոյնպէս մի երգ լինի, երբ Աստուած կամի: Ազգային աւանդեցէք

դայն, որուն վերայ կը զարմանաք ան-
ցեղոյն մէջ: Քրիստոնէութիւնն, առա-
ջին դարուց մէջ, գոհ չէր լինիր միայն
մարդոց կենաց մէջ հոսիլ և ընթանալ
կրբեւ գետ իւր սաշտին մէջ. այլ կը
յորդէր, գուրս կը զեզար մարդոց սրբ-
տէն և հանճարէն և երկիրն կը ծած-
կուէր սքանչելիքներով: Աշխարհն չէր
զղջար, և չէր տրտիր որ ճշմարտու-
թիւնն շքեղութեամբ կը փայլի և մե-
ծամեծ ճշմարտութիւններ՝ պարզ և
վսեմ առակներով կը բացատրուին: Աշխարհն կը տեսնէր, որ ամեն ձեւե-
րով կ'աճին, կը բողբոջին այնպիսի
հրաշալիքներ, որոց վերայ բնական
մարդն երբէք գաղափար ունեցած չէր:
Արօնն կարող է ծնանիլ այժմ և առ
յսպայն նոյնպիսի հրաշալիքներ. վասն
զի ոչ ճշմարտութիւնն եւ ոչ հոգին
չեն սպառիր երբէք:

Փութանք ուրեմն, եղբարք, վեր-
ջին և ամենտիարեւոր դասն բացա-
րելու: Քարի գիտաւորութիւնն, որ
ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ սէր, անտարա-
կոյս կարող է սխալիլ երբեմն. բայց

չը սխալիր միշտ և յաւիտեան: Այն
աստուածային հուրն, զոր Հոգին Սուրբ
կը վառէ, այն աստուածային հրոյն
մէջ լոյսն անբաժանէ ջերմութեանն,
և մէք ամեն կերպիւ պարտաւոր ենք
խոստովանիլ, թէ ով որ կամի Աստու-
ծոց կամքը կատարել, նա կարող է ճա-
նաչել ոչ թէ միայն Աւետարանի յայտ-
նած հիմնական ճշմարտութիւնն, այլ
ամեն ճշմարտութիւններ, որոնք կե-
նաց մէջ և պաշտաման մէջ կուտան
հիմնական ճշմարտութեանն ձեւ մար-
մին և բացատրութիւն: Մեր սիրելու
ժամանակն իսկ մենք կարող ենք սխա-
լել շատ բաներու մէջ և կարող ենք
սխալիլ ընդ երկար, բայց սակայն սէրն
լոյս է, սէրն միշտ կը ձգտի առ լոյսն:
Ի՞նչպէս կարելի է սիրել զՅիսուս Քր-
իստոս և միայն բաւականանալ ա-
նուշահոտութիւն ծաւալելով նորա
գլխոյն կամ նորա սեղաններուն վերայ:
Ի՞նչպէս կարելի է սիրել զՅիսուս Քր-
իստոս և արհամարհել այն գործե-
րն, զոր նա տուած է գործելու, կամ
գործել զայնս այլ եղանակաւ և այլ և

մաստով, Ի՞նչպէս կարելի է սիրել զՅիսուս Քրիստոս և մոռանալ աղքատներն, զորս յանձնած է նա մեզ իբրեւ իրեն ներկայացուցիչներ. անհնարին է այսպէս առնել. մասն զի այնուհետեւ կասկածի կ'ենթարկուի դիտաւորութեան անարատութիւնը, երբ հետեւում թիւններն համարատաստան չեն. թէ մարդկութեան եւ թէ՛ իւրաքանչիւր մարդոյ ընթացքն դէպ ՚ի ճշմարտութիւնն յամր է, և բրտնաշխատ, բայց միշտ ապահով : Քրիստոնէութիւնն այս յատկութիւնն ու անդանալի իրաւունքն ունի, որ նորա անկեղծ աշակերտներն, որոնք ծարաւի են ճշմարտութեան, որոնք հետամուտ են ճշմարտութեան, երբ ըմբռնեն նոյն ճրջմարտութիւնն՝ կը հետեւին ըստ չափու իրենց քրիստոնէութե՛, Այնպիսի սխալմունքներ կամ մոլորութիւններ կան, որոնք անկարելի են : Տարակոյս չ'կայ, որ Վարիամ կարող չէր, իւր Տիրոջ հեռանալէն զինի, մոռանալ աղքատներն, որոնք իրեն հետ էին, և նոյն իսկ իւր Տէրն իրեն հետ էր

յանձն աղքատաց : Ուրիամ իւր առաջին Փրկիչն ունեցած սիրովն ոչ միայն կարող չէր աղքատներն մոռանալ, այլ ընդ հակառակն որչափ աւելի կը սիրէր զՅիսուս, այնչափ աւելի եւս կը սիրէր զաղքատս : Այն օրէն տեսաւ Վարիամ զՅիսուս յանձն իւրաքանչիւր աղքատաց : Այն օրէն աղքատներն սիրելի և պաշտելի եղան, իբրեւ առարկայ աստուածային մարգասիրութեան և իբրեւ կենդանի պատկերներ իւր Փրկչին, զոր կը սիրէր, զոր կը պաշտէր, զոր կ'ողբար և արտասուօք տոբերն կը թանայր : Վարիամ ամեն աղքատի մէջ տեսաւ այն Փրկիչն, որ տեղ մի չ'ունէր իւր գլուխն դնելու համար. տեսաւ ամեն պանդխտի մէջ այն երկնաւոր Հիւրն, զոր իրեններն անգամ չ'ընդունեցին. տեսաւ ամեն տառապելոյ և զրկելոյ մէջ այն Արգարն, զոր աշխարհի ատելութիւնն անարդեց և դատապարտեց : Աերջապէս կարող չէր Վարիամ թշուառ մեղաւոր մի տեսնել, առանց յիշելու այն մարգասէր Տէրն, որ մեզս պար

վան մեր , զի մէք եղիցուք նովաւ
արդարացեալք : Ամեն դժբախտ , աւ
մեն հալածեալ կը ներկայացնէր Մա
րիամի աչքին՝ հեղ , դատապարտեալ
և վշտակիր Յիսուսի պատկերն : Եւ մի
թէ ինչ որ մենք Մարիամի համար կը
խօսինք ճշմարիտ չէ՞ նոյնպէս ամեն
ճշմարիտ քրիստոնէից համար : Յիսուս
Քրիստոս սոյն նշանաւոր խօսքերն աւ
սելով . « Զաղքատս յամենայն ժամ
ընդ ձեզ ունիք » յաւիտեան աւան
դած , յանձնած էր այն թշուառներն ,
այն աղքատներն , որոնք Յիսուսի Քր
իստոսի նմանութեան փառքն ունին ,
զոր չէր կարելի իրենցմէն բառնալ :
Աղքատն Յիսուս աղքատներն եւ
դժբախտներն ժառանգութիւն կաւ
կեց քրիստոնէից . եւ ո՞չ ապարէն աւ
մեն ժամանակ եւ ամեն երկիրներու
մէջ ճշմարիտ քրիստոնէից սիրան միշտ
ապահով պատապարան եղած է դժբ
բախտներու և աղքատներու :

Աւելի յառաջ երթանք և աւելի
պարզենք : Արդէն յարգել զՅիսուս
Քրիստոս յանձն աղքատաց , կը նշաւ

նակէ ճառայել նմա ըստ արժանեոյն .
բայց պէտք է չխաբուիլ աղքատաց
բարիք սչննելու ժամանակ : Այս մա
սին կ'ասեն թէ միայն մարդասիրու
թիւնն բաւական չէ : Բարերարու
թիւնն մի բաղադրեալ գործողութիւն
է , մի դժուարին արուեստ , որոյ լա
կըղզունքներն և քանի մի տարերքն կա
րող է աւելի լաւ իմանալ մի անկարե
կից , բայց լուսաւորեալ մարդ , քան
թէ մի պարզապէս մարդասէր մարդ :
Բայց դիցուք թէ մարդասիրութեանն
փորձ , գիտութիւն եւ հանճար պէտք
են , ի՞նչ կը հետեւի այս անդէն 'ի վը
նաս մարդասիրութեան : Միթէ մար
դասիրութիւնն ինքնին գիտութիւն ,
փորձ և հանճար է : Միթէ բաւական
չէ՞ , որ մարդասիրութիւնն արդէն մար
դասիրութիւն է : Եւ երբ մարդասէրն
իւր բարերարելու ջերմ եռանդին մէջ
օժանդակ ունի գիտութիւնն , փորձն
և հանճարն , սոյն բնական օգնական
ներն , միթէ դարձեալ զայն չ'գործէր ,
ինչ որ պարտ էր գործել : Միթէ շատ
չ'գործէր : Ի հարկ է աւելի կը գործէ :

Մարդասիրութիւնն սիրան չք բանար
 առանց միաքն բանալու : Մարդասի-
 րութիւնն հոգին շահելու համար ա-
 ւելի ուշադիր կը լինի և գեղեցիկ գիւ-
 տեր կը գտնէ : Նիւթահան և բարոյա-
 կան կարօտութիւններն խորին ուշա-
 դրութեան կ'առնու , իրար հետ կը
 միացնէ իւր մտածութեան մէջ , եւ
 այնպէս կը տրամադրէ , որ նիւթահան
 կարօտութիւններն լցուցանելով՝ չք-
 մըստէ բարոյականին , այլ երկունս
 եւս միասին բուսականացնէ : Մարդա-
 սիրութիւնն ունի իւր յատուկ ար-
 ուեստն , իւր յատուկ հանձարն , ու
 բոլ շատ անգամ կը զարմացնէ և կը
 գերազանցէ ամենէն յաջողակ և ամե-
 նէն հնարագէտ ճարտարներն : Մար-
 դասիրութիւնն ինքնին թերեւս աւել-
 լի բան գտած է քան թէ գիտութիւնն ,
 աւելի բան գուշակած է քան թէ հան-
 ճարն : Ինչպէս ամեն խորին զգացում
 ներ , նոյնպէս եւ մարդասիրութիւնն
 կը բեզմնաւորէ մարդոյ իմացականու-
 թիւնն : Մարդասիրութիւնն չուսու-
 յանէր ամեն բան , բայց քանի քանի

բաներ կան , զորս անհնարին է ուսա-
 նիլ առանց մարդասիրութեան :

Ինչ որ խօսինք , ինչ եղանակա-
 ւոր բացատրենք , եղբարք , այս յայտնի
 է , որ սէրն է ճշմարիտ բարին , միայ-
 նակ բացարձակ բարին , միայնակ յու-
 լիտենական բարին : Այնպէս՝ որ ե-
 թէ մարդասիրութեամբ իսկ ցանկամբ
 մէք , որ բարեգործութիւն անելու
 արուեստն կատարելագործուի և միշտ
 աւելի յառաջէ , պէտք է փափաղինք
 յաւէտ , որ սէրն կատարելագործուի ,
 զորանայ և պահպանուի : Եթէ առանց
 սիրոյ տեսնէինք , որ աղքատաց և տա-
 ռապելոց վիշտերն կըսփոփին և վիճա-
 կրն կը բարւոքի , գարձեալ պարտաւոր
 էինք գոհանալ զՍտուծոյ , որ միշտ
 կը գթայ մարդկային ցեղին վերայ և
 միշտ անուշահոտ բալասան կը հեղու-
 վեքբերու վերայ , որով վերաւորեցաւ
 մեզ համար : Բայց ամենէն աւելի պի-
 տի գոհանանք , ամենէն առաջ պիտի
 ինդրենք , որ բազմացնէ նա երկրիս
 վերայ ամեն մարդոյ սրտի մէջ այն
 փրկարար մարդասիրութիւնն , որ է

սկիզբն և հիմն կենաց երջանկութեան,
որ է ճշմարտութիւն և գեղեցկութիւն
մարդկային էութեան: Վասն զի ինչ բանի
կր ծառայէին սիրովանքն և նաև ամեն
թշուառութեանց բարձումն, եթէ
ամենէն մեծ թշուառութիւնն չըն-
ջուէր, եթէ արչափ ճոխութեանց մէջ
տակաւին աղքատ մնար մարդոյ սիրտն
և միշտ չքաւոր ՚ի սիրոյ:

Այն, լաւ հասկացէք Աստուծոյ նա-
խախնամութիւնն: Գուք կը կարծէք
թէ Նա ստեղծած է զմարդասիրու-
թիւնն յօգուտ աղքատաց, բայց ի-
մացէք, որ Նա ստեղծած է մանաւանդ
զաղքատութիւնն յօգուտ մարդասի-
րութեան: Միթէ կարող չէր Նախախ-
նամութիւնն այսպէս անել, որ բնաւ
աղքատներ չը գանուէին, բայց Նա
խախնամութիւնն այսպէս չը կամեցաւ
և այսպէս չը խոստացաւ, այլ ընդհա-
կառակն խոստացաւ Նա, որ աղքատ-
ներն միշտ մեղ հետ ունենանք: Նա
խոստացաւ զայն՝ հարուստներուն,
խոստացաւ աղքատներուն: Վասն զի
չը կայ այնպիսի աղքատ, որ իւր ճա-

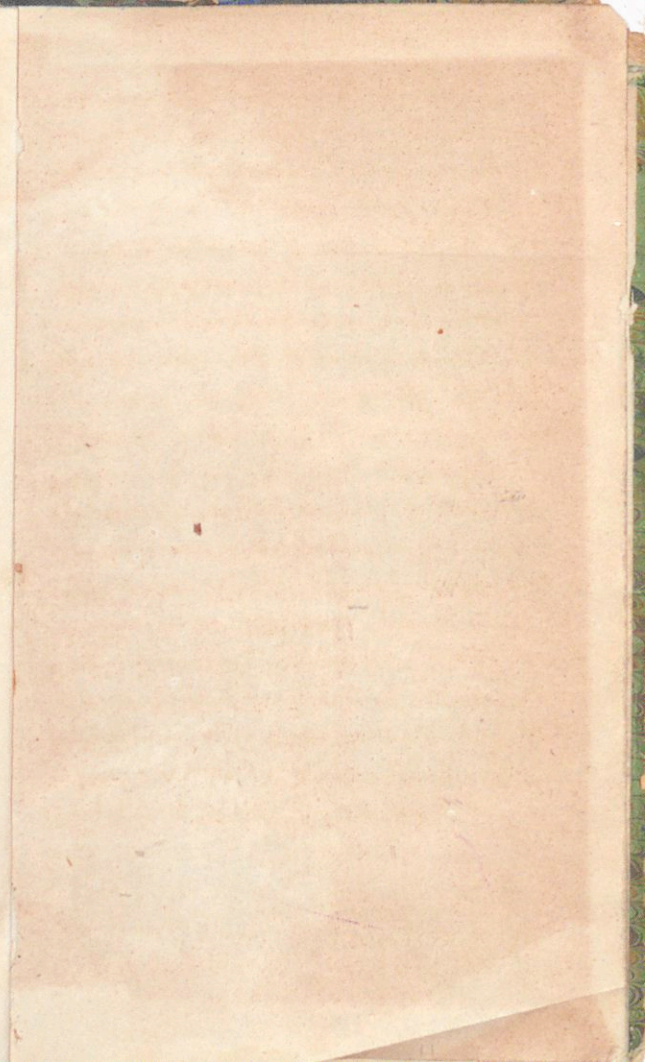
նասարհին մէջ չը կարողանայ օգնել
մի ուրիշ աղքատի: Կան աղքատներ
սոյն բառի սովորական նշանակու-
թեամբ. կան աղքատներ ուրիշ եղա-
նակաւ. կան թշուառներ մարմնով և
մտքով, որոց ամենէն կարօտն և չքա-
ւորն իսկ կարող է դարձեալ բան մի
տալ, եթէ ինքն քրիստոնեայ է: Վասն
զի այս իմաստով ամենայն միսիթարու-
թեամբ կարող ենք ասել, որ մարդիկ
ներէն ամենէն աղքատն դարձեալ այն-
չափ հարուստ է, որ կարող է փոխ-
տալ Յաւիտենականին: Կան աղքատ-
ներ, կան թշուառներ, ոչ թէ միայն
այն սպառճառաւ, որ մեղքն զմեզ թը-
շուառացուցած է և աղքատացուցած,
այլ կան նաեւ աղքատներ, որպէս զի
մարդասիրութիւնն միջոցներ ունենայ
զարգանալու, որպէս զի չը քնանայ,
չը ներհէ անգործ: Այս տեղ է ահա
Աստուծոյ նախախնամութիւնն, որ
կամեցած է չարիքէն բարիք ծնուցա-
նել: Ուրախանանք ուրեմն, որ մար-
դասիրութիւնն աւելի և աւելի դառ-
նար խոհեմ եւ անտեսագիտական:

Պէտք է այսպէս լինիլ : Ուրախանանք , որ Մարիամ վաճառէ իւր իւրն և երեքհարիւր դէնար ստանայ : Բայց ուրախանանք յաւէտ այն զգացման համար , որ զՄարիամ կը մերձեցնէ յոտո Յիսուսի Քրիստոսի և յոտո աղքատաց : Ուրախանանք , որ կը սիրէ Մարիամ . վասն զի առանց սիրոյ եթէ բոլոր ճոխութիւնդ վատնես աղքատաց՝ ոչ ինչ է : Հայցենք և խնդրենք , որ քրիստոնէական մարդասիրութեան սկիզբունքն , յորմէ կը ծնանին բազմութիւբարեգործական հաստատութիւնք , որ աւուր զորանայ և հաստատուի եկեղեցւոյ և աշխարհի մէջ : Աղաչենք և աղօթենք , որպէս զի չքստիպուինք և չը գատապարտուինք որ մի տեսնել , որ կենաց շունչն հեռանալով սոյն մանրակրկիտ և հաշուագէտ մարդասիրութեան զրութենէն , միայն նախնի մարդասիրութեան ձեւն ու կեղեւն մնայ աշխարհի վերայ : Աղօթենք , որպէս զի ճշմարիտ սէրն , աստուածահաճոյ սէրն , որ աւուր աւելի սքեւորէ , աւելի կենդանացնէ այն գործերն , որոց

վերայ կը զարմանանք : Աղօթենք մանաւանդ , որ Յիսուս Քրիստոս աւելի ճանաչուի , նորա սէրն աւելի զգացուի , նորա գործն լիովին ընդունուի և հասկացուի : Վասն զի սորա մէջ կը կայանայ սրտերու վերակենդանութիւնն եւ աշխարհի վերանորոգութիւնն :

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

1208

«« Ազգային գրադարան

NL0331428

«« Ազգային գրադարան

NL0331427

«« Ազգային գրադարան

NL0331426

«« Ազգային գրադարան

NL0331425

«« Ազգային գրադարան

NL0331423

«« Ազգային գրադարան

NL0331422

«« Ազգային գրադարան

NL0331421

«« Ազգային գրադարան

NL0331420

